

Languages on this page:

ISSN 1652-7224 ::: Publicerad den 6 juni 2009
Utskriftsvänlig pdf-fil
Läs mer om handikappidrott på idrottsforum.org

Ludwig Guttmann (1899–1980) kom som flyktning till England 1939. Före kriget var han en av Tysklands mest framstående neurologer, och 1944 ombads han av den brittiska regeringen att starta upp ett nationellt ryggmärgsskadecenter vid sjukhuset i Stoke Mandeville i Buckinghamshire, strax väster om London. Guttmann ledde sitt center i 22 år, och mest känd blev han för sin övertygelse att sport kunde fungera som terapi för ryggmärgsskadade. 1948 arrangerade han för första gången Stoke Mandeville Wheelchair Games, där brittiska krigsinvalider tävlade. Det blev startskottet till det som idag är de paralympiska spelen, och Ludwig Guttmann har gått till historien som handikappidrottens fader. Den paralympiska rörelsens historia skrivs i en nyutkommen bok av Steve Bailey, disputerad lärare (*don*) vid Winchester College, en engelsk privatskola för pojkar grundad 1382. Hans Bolling har läst *Athlete First: A History of the Paralympic Movement* (Wiley Publishing), och han är knappast imponerad, även om boken på intet sätt saknar värde. Baileys källforskning besparar nämligen framtida forskare åtskilligt grävande i arkiven.

Mindre lyckad historik över den paralympiska rörelsen

Hans Bolling

Historiska institutionen, Stockholms universitet

Steve Bailey

Athlete First: A History of the Paralympic Movement

281 sidor, inb., ill.

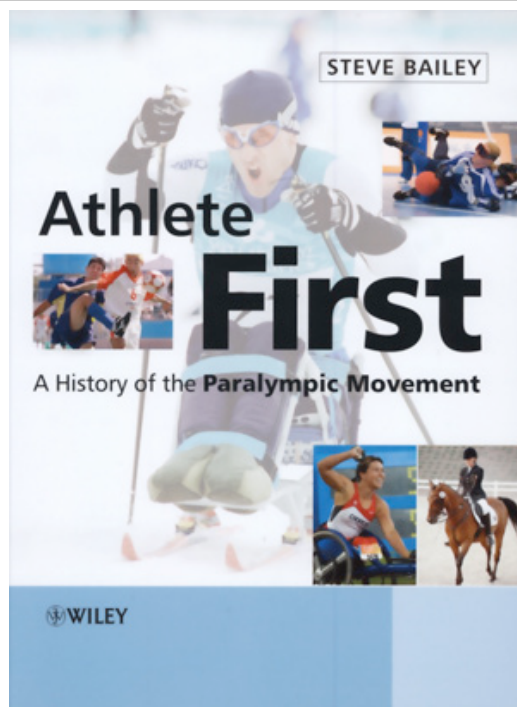
Hoboken, NJ: Wiley Publishing 2008

ISBN 978-0-470-05824-4

Handikappidrotten fick en hel del uppmärksamhet under förra året. Skytten Jonas Jacobsson belönades med *Svenska Dagbladets* guldmedalj, statstelevisionen hade dagliga sändningar från de paralympiska spelen i Peking och frågan om den idrottande kroppen diskuterades livligt i samband med Oscar Pistorius kamp mot IAAF. Inom idrotten finns det ju en förkärlek för att tala om genombrott och att skriva in sig i rekordböckerna. Historien får utvisa om 2008 kommer att betecknas som året för handikappidrottens stora genombrott på bred front. Men det finns en del som talar för att handikappidrottens främsta utövare i fortsättningen kommer att bedömas efter sina prestationer i första hand och inte enligt den ofta lite nedlåtande attityden som brukar inledas med: Visst är de duktiga som kan trots att?

Under de senaste två decennierna har också handikappidrottens främsta manifestation Paralympics utvecklats till ett av världens största och mest uppmärksammade idrottsevenemang. Det är alltså hög tid för historiker att på allvar börja intressera sig för handikappidrotten. Den har ju hittills i stort sett uteslutande uppmärksammats i skrifter av minnes- och jubileumskaraktär eller utgjort oproblematiserade bakgrundsteckningar i studier med en annan huvudfokus.

Med detta i åtanke var det med stora förhoppningar som jag började läsa Steve Baileys, en enligt bokens baksidestext erkänd historiker, *Athlete First. A History of the Paralympic Movement*. Boken är nämligen den första



sammanhållna historiken över den paralympiska rörelsen. Redan i förordets första mening får vi veta att författarens syfte har varit att spåra och tolka det fenomen som blev den paralympiska rörelsen, hur den blev till och hur den har tjänat funktionshindrade idrottsutövares behov och ambitioner från mitten av 1900-talet.

Det kan onekligen ses som ett berömvärt syfte, men dessvärre lägger inte Bailey ribban speciellt högt när det gäller tolkningen. Redan innan man som läsare har kommit så långt har också en viss skepsis hunnit infinna sig. Det finns nämligen två välvilliga förord före författarens. Det första skrivet av Philip Craven, Internationella paralympiska kommitténs ordförande, och det andra av Gudrun Doll-Tepper, ordförande i the International council of sport science and physical education. Av dessa får vi veta att boken tillkommit tack vare ett samarbete mellan IPC, IOK och ICSSPE. Detta får mig att börja tänka på ordet hagiografi, som jag lärde mig på en av mina första metodlektioner i historia.

Till sitt upplägg är *Athlete First* kronologiskt. Boken består av åtta kapitel. I det inledande presenteras en del begrepp och organisationer. Det är dock inte ett kapitel som ger en sammanhållen utgångspunkt för studien. Författaren gör inga egentliga försök att förklara eller förstå det fenomen han ska studera. Därefter följer den internationella handikappidrottens utveckling i sju empiriska kapitel som är helt kronologiskt upplagda och där händelse (protokollfört möte) staplas på händelse.

I kapitel två är det tävlingarna i Stoke Mandeville och Ludwig Guttmann som dominerar helt och hållet. Som svensk, med visst intresse för Linggymnastiken, så finner man hoppet från Hippokrates till att det finns belägg för att idrott och fysisk aktivitet användes i behandlingen av funktionshindrade i början av 1900-talet till pionjären Guttmann i bästa fall ignorant. Det är inte bara en ironisk kommentar från min sida utan ett försök att peka på det problem som uppstår när anglosaxiska forskare med skrämmande dålig kunskap om sin omvärld ger sig på att skriva historiker över internationella fenomen. När man tittar i Bailey litteraturlista så finner man inte en enda titel som inte är på engelska. Det säger sig självt att man inte kan skriva en internationell rörelses historik på detta sätt utan att bli en smula ensidig.

I de sex följande kapitlen följs den paralympiska rörelsen från att de årliga internationella idrottstävlingarna för ryggmärgsskadade i Stoke Mandeville flyttades från England till Italien och Rom det olympiska året 1960 till Paralympics i Aten 2004.

Avsaknaden av ett tydligt perspektiv innebär också att författaren har svårt att sovra i det stora källmaterial han gått igenom. Jag nöjer mig med ett exempel för att illustrera. Vi får veta att den internationella handikappidrottens paraplyorganisation ICC höll ett möte i samband med vinterspelen i Innsbruck 1984.

Från det får vi ta del av att "The Holiday Inn's scenic and comfortable setting suited the representatives of the world's organisations for sports for people with disabilities". Vi får däremot inte veta speciellt mycket om turerna kring de kommande sommarspelen i USA. Spel som på grund av organisatoriska motsättningar enligt planen skulle hållas i New York och Champaign, Illinois, och av vilka endast New York-spelen kom att hållas. I den frågan är till exempel Hans Lindströms redogörelser i *Svensk Handikappidrott* under 1980-talets första år vida att föredra framför *Athlete First*.

Som läsare tvingas man tyvärr även konstatera att författaren inte klarat av att hålla distansen till sitt studieobjekt. Till Baileys försvar måste dock sägas att det inte handlar om en renodlad hagiografi. Det måste också erkännas att trots brister när det gäller analys, disposition och perspektiv så fungerar *Athlete First* utmärkt som referensverk, källmaterialsammanställning, för alla som är intresserade av den paralympiska rörelsens utveckling.

Med tanke på att tre inflytelserika organisationer står bakom boken, IOK även finansiellt, så skulle man kunna förvänta sig att det skulle vara en vacker och välgjord bok. Det är det emellertid inte fråga om, även om boken inte är anskrämlig på något sätt. Men sidorna är något för texttunga, för små marginaler, det finns ett register i boken men att det inte innehåller speciellt många personnamn, vilket gör det mindre användbart. Jag hittade enbart de två IPC-ordförandena Phil Craven och Bob Steadward samt Juan Antonio Samaranch och Ludwig Guttmann i det. Det är också synd att alla illustrationer är svartvita. Att fotona är det även om de är i färg i original är inte så mycket att säga om, men att återge färgglada logotyper i svartvitt är inte speciellt meningsfullt. Det hade också varit trevligt om det framkommit vad de publicerade bilderna föreställde, informationen "Sydney 2000" ger ju ingen större inblick i det.


Trots att jag inte är speciellt imponerad av hur Bailey presenterat sitt material så måste jag ge honom erkännandet att han har gått igenom ett imponerande källmaterial och tagit del av flera av de viktigaste aktörernas syn på den internationella handikappidrottens utveckling. Det kanske är så att den nära kontakt författaren har haft med flera av huvudaktörerna trubbat av hans förmåga till kritisk reflektion. Ett, kanske alltför elakt, slutomdöme om Steve Baileys bok blir alltså att dess största förtjänst är att den besparar efterföljande forskare många timmar i arkiven i och med att den kan användas som excerptsamling gällande den paralympiska rörelsens källmaterial.

De personer som intresserar sig för handikappidrott och de paralympiska spelen och vill få en inblick i dem torde dock ha större nöje av att läsa antropologen P. David Howes personligt färgade *The Cultural Politics of the Paralympic Movement. Through an Anthropological Lens*. Howes bok innehåller även om den är mindre

” Som läsare tvingas man tyvärr även konstatera att författaren inte klarat av att hålla distansen till sitt studieobjekt.


detaljerad en del intressanta grepp och iakttagelser. Vi får dock ge oss till tåls om det är ett standardverk om handikappidrottens historia vi vill läsa. Trots detta så kanske 2008 kan komma att gå till historien som ett genombrottsår även för den akademiska handikappidrottsforskningen. Förutom ovan nämnda titlar gavs ju bland annat Kim Wickmans avhandling *Bending Mainstream Definitions of Sport, Gender and Ability. Representations of Wheelchair Racers* samt Thomas Nigels och Andrew Smiths *Disability, Sport, and Society. An Introduction* ut under året.

© **Hans Bolling 2009.**

 **Köp boken från Adlibris.se**

 **Kjøp boken fra Capris.no**

 **Køb bogen fra Adlibris.dk**

 **Buy this book from Amazon.co.uk**

 **Buy this book from Amazon.com**